

KÖZPONTI LAP.

Havi közlemények
a magyarországi irgalmas nővérek
számára.

I. Évfolyam. 1914. Március. 3. Szám.

Budapest 1914.

Az irgalmas nővérek kiadása. I., Ménesi-ut 27.

KÖZPONTI LAP.

Havi közlemények
a magyarországi irgalmas nővérek számára.

I. ÉVFOLYAM. 1914. MÁRCIUS. 3. SZÁM.

TARTALOM. A leány-egyesületek eszméje tiszteletreméltó Anyánk gondolatában. — Lelkünk megszentelése: A lelkiélet megalapozása (Folytatás). — Hivatásunk munkaköre: A betegápolás magasztos célja és szükségessége. — Nevelés-oktatás: Tanítási tervzet. — Egyházi zene. — Krónika: Ruben és Benjamin. — Elhunyt nővéreink. — Kérdések-Feleletek. — Szünórák.

A leány-egyesületek eszméje tiszteletreméltó anyánk gondolatában.

Kettős ígéretet teljesítünk. Tiszteletreméltó Anyánknak adjuk át az első szót s egyben azt mutatjuk ki, hogy azon vasárnapi patronázs-egyesületek eszméje, amit nálunk Magyarországon, leginkább az úrinők karoltak fel és honosítottak meg mindenfelé, tulajdonképen nem új eszme; élt az már a XVII. században is, és más lelkes pártolói között tiszteletreméltó Alapító-anyánk is nagyon a szívéen viselte, mint azt az alábbiakból látni fogjuk.

Ez egyesületek legfőbb célja ugyanis az, hogy az iskolából kikerült kenyérkereső leányokat egyrészt szent vallásunk alapos ismeretére és szilárd vallásos meggyőződésre, másrészt pedig igaz keresztény életre vezessék.

Ugyanezen kettős cél lebegett szent Vince és tiszteletreméltó Anyánk lelke előtt is. Távól attól a gondolattól, hogy az iskolanővérek nevelő-munkája befeje-

zést nyert akkor, amikor a gyermek elhagyja az iskolát — inkább azt kívánták, hogy a nővérek vásár- és ünnepnapokon egybegyűjtsék a nagy leányokat, sőt az asszonyokat is. — S vajjon miért, s hogyan? — Hallgassuk csak tiszt. Anyánkat magát, mit ír Chétif (olv. Sétif) Margit nővérnek, aki akkor az arrasi szeretetház szolgáló-nővére volt, később pedig, — Alapító-anyánk halála után, — a társulat általános főnök-nője lett:

„Arra kérem, kedves jó nővérem, hogy nagyon pontosan tartsák meg ünnepnapokon úgy a katekizmusi, mint az erkölestani oktatásokat a nagy leányok és az asszonyok számára.”

És jól ismervén az ifjúságot, veleszületett gyengéd tapintatával eltalálta, hogy a katekizmus-oktatás ki látása magában nem vonzaná a nagy leányokat és asszonyokat, azért elmésen hozzátette: „A fő azonban, hogy ne használja e kifejezést: „Majd katekizmust tanítok... Jöjjenek katekizmusra!...” hanem inkább: „Majd együtt olvasgatunk, ...” azután, a könyvet maga előtt tartva, fesztelen, meghitt magyarázatokat tartson.”

Richelieube (Riseliöbe), Turgis (Türzsisz) nővérnek így ír: „Arra kérem, nővérem, nagy gondja legyen az ifjúság oktatására és arra, hogy a vásár- és ünnepnapok délutánjain a nagy leányoknak felolvasást tartson és velök vallásos dolgokról beszélgessen.”

Clerc (Kler) nővérnek pedig Roche-Guyonba: (Rosgüjonba): Nagyon kérem, hogy — amennyire egyéb foglalatosságai megengedik, — vásár- és ünnepnapokon felolvasást tartson a nagy leányoknak és buzdítsa őket, hogy eljőjenek önhöz. Néha époly szükségük van oktatásra, mint a kicsinyeknek. De nagyon gyengéden és szelíden kell azt tennünk, nehogy megszégyenítsük őket tudatlanságuk miatt.”

Angiboust (Anzsibuszt) Borbála nővérnek pedig Bernaybe (Bernébe): „Írja meg nekem, sok fiatal leány hallgatója van-e a vásár- és ünnepnapi felolvasásokon.”

Ezekhez hasonló buzdítások sűrűn találhatók tiszteletreméltó Alapítónónk fennmaradt leveleiben és világosan bizonyítják, hogy a patronázs-egyesületeknek csupán a neve újszerű; a mű maga azonban nálunk époly régi, mint társulatunk, s hozzá azon művek egyike, ami leginkább szíven fektet tiszt. Anyánknak.

Szent Vince Atyánk is épen nem volt közönbös iránta. A keletkező társulat tanácsuléseiben sokszor tárgyalt erről Le Gras anyánkkal és az akkori tisztí nővérekkel. E tanácsokról felvett jegyzőkönyvek maig is megvannak. Egy helyütt ezt olvassuk: „Azon javaslatra vonatkozólag, melyet a kisasszony (Le Gras Anyánk) a nagy leányok, sőt az asszonyok oktatására nézve Vince úrnak tett, rámutatván némely jó alkalomra, melyet az isteni Gondviselés nekik erre adott, szeretete dícséré e buzgalmat és azt mondá, hogy a keresztény hit egyes tanaira, de még inkább jó erkölcsökre és a jó kereszténynek kötelességeire kell őket oktatni.”

„Íme saját szavai: „Meg kell őket tanítani, hogyan kezdjék a napot és öltözködés közben hogyan kérjék Istent, öltöztetné fel őket az ártatlanság köntösébe. Ha felkeltek, hogyan ajánlják fel magukat Üdvözítőnknek, neki ajánlván minden cselekedetüket; hogyan viselkedjenek szülőikkel, az asszonyok pedig férjökkel szemben: így a többi dologra nézve is, ami az erkölcsöséget illeti.”

„Mindebből — így folytatja a jegyzőkönyv szerkesztője, aki nem volt más, mint maga Le Gras Anyánk, — azt láttuk, hogy főtisztelendő Atyánk egyik gyakorlata abban áll, hogy dícséri és nagyrabecsüli a mások

eljárását; azt mondván, hogy a „Szent Kereszt Leányai” Istentől sok kegyelmet kaptak az ifjúság nevelésére és hogy jó volna megtudni, hogyan csinálják.” — Azt azonban nem akarta szent Vince Atyánk, hogy leányai odamenjenek e szerzetesnőkhöz, azért hozzátette: „Hogy odamenjenek, az épen nem lenne tanácsos, hanem meg tudhatnák azt egyik-másik hölgy útján is, aki ott volt.”

Egy másik tanácsülés jegyzőkönyvében olvassuk: „A kisasszony e kérdést vetette fel: „Atyám, Turgis (Türzsisz) nővérem legutóbb katekizmust kért tőlem, s küldtünk neki egyet. Minthogy nem találta elég kimerítőnek, kérte, hogy másikat küldjünk. Ekkor Lambert úrat kértük meg, jelölne meg egy alkalmasat s ő Bellarmin katekizmusát küldte el, megjegyezvén, hogy ez nagyon tudományos és csak plebánosoknak való. Ámde nem kell, hogy tudományosnak lásszunk, azért haboztam, hogy elküldjem-e neki. Mivel a dolog sürgős volt, azután mégis elküldöttem a könyvet, de figyelmeztettem, hogy csak olvassák és ne tanulják meg kívülről.” — Mire főtisztelendő Atyánk így válaszolt: „Nincs jobb katekizmus, mint Bellarminé; s ha minden nővérünk ezt tudja és tanítja, csak azt tanítja, amit tanítania kell, mert hiszen azért vannak, hogy másokat oktassanak. Sőt jó volna, ha ön, kisasszony, maga magyarázná meg nővéreinknek, hogy valamennyien megtanulhassák és taníthassák is; mert, hogy másokat oktathassanak, kell, hogy ők maguk jól tudják.” Végre így fejezte be: „Igen örülök, kisasszony, hogy e kérdést felvetette, mert igen nagyfontosságú.”

Hogy e fontosságot még inkább kiemeljék, s azért is, mert a Szeretet leányai *azért vannak, hogy az üdvösségre szükséges dolgokat tanítsák*, szent Alapítóink különös áhitatot ápoltak bennök a szent evangelisták, apostolok és egyháztanítók iránt, hogy egyrészt példá-

jok és pártfogásuk segítse őket a szegények oktatásában, másrészt épen ezáltal örök jutalmukban is részesülhessenek.

Tiszteletreméltó Anyánk az ő kiválóan gyakorlatias érzékével csakhamar belátta, hogy Bellarmin katekizmus — minden fáradozása és igyekezete mellett is, hogy azt nővéreivel jól megérttesse, — meghaladja azok legnagyobb részének felfogási képességét s még inkább kis tanítványaikét vagy a vasárnapi összejövetelek nagyleány s asszony-hallgatóit. Már pedig a XVII. században nem foglalkoztak még annyira a nép-neveléssel és nem voltak oly népies, könnyen érthető és emlézhető modorban megírt katekizmusok, mint manapság. Tiszt. Anyánk tehát mélységes hitének és a szegényeket annyira megértő szeretetének sugallatát követve, munkához fogott és kis katekizmust szerkesztett, amelynek eredeti, előlről végig sajátkezűleg megírt példánya még most is megvan a parisi anyaház levéltárában.

E kis kátét olvasgatva, önkéntelenül is a vasárnapi összejövetelek képe tárul elénk s szinte hallani véljük az egyszerű kis nővért, amint erővel és meggyőződéssel teljes beszélgetés, kérdések és feleletek alakjában vési hallgatóinak nem annyira elméjébe, mint szívébe az örök igazságokat. Így például a keresztvetést tárgyaló kérdések s feleletek végén: „Mit tesz a keresztény, sőt még a legkisebb leányka is, ha keresztet vet magára?” — „A lehető legnagyobb tisztelettel illeti Istent; mert, mikor keresztet vetünk magunkra, a háromszemélyű egy Istent vagyis a Szentháromságot és a Fiúisten megtestesülését hirdetjük és azt valljuk, hogy keresztények vagyunk, készebbek levén inkább meghalni, mint hitünkéről lemondani.” — „Ha itt mellettök tüzet gyujtanának, készebbek lennének-e abban meg-

égni, mint hitüket megtagadni?" — „Igen, számítva Isten kegyelmére.” — „Na lám, csak bátorság! Íme, szívökben s akaratukban már kész hitvallók és vértanúk!”

Továbbá, a kereszténynek köteleméről: „Hogyan kell a kereszténynek élnie?” — „Úgy, miként Jézus Krisztus élt itt e földön.” — „De honnét tudjuk, hogy Jézus Krisztust követeljük mi, akik semmik se vagyunk?” — „Ómaga biztosít erről, mondván: *„Aki utánam akar jönni, vegye fel keresztjét és kövessen engem.”* — „Mit tesz az: felvenni keresztünket és követni Jézus Krisztust?” — „Az annyit tesz, hogy gyakorolnunk kell mindazon erényeket, melyeket ő itt e földön gyakorolt. Jézus alázatos, szelíd, szeretetteljes, türelmes, igaz volt; soha sem beszélt rosszat felebarátjáról és senkit sem bántott.” — „Mondjon erre néhány példát.” — „S miért jelenti a kereszthordozás azt, hogy mindenféle erényt gyakoroljunk?” — „Azért, mert legtöbbször nehézséget okoz a jónak gyakorlása, és minden nehézség kereszt.”

Majd a Miatyánk ötödik kérésének fejtegetése: *„És bocsásd meg bűneinket, miképen mi is megbocsátunk...”* Ezen kéréssel önmagunkat kárhoztatjuk el, ha felebarátunkkal ellenséges viszonyban élünk és nem akarjuk megbocsátani a rosszat, amit nekünk tett. Ez épen úgy van, mint, ha ön, Janka, így szólna Máriához: „Adjon egy kis kenyeret! Ő azonban nem ad, hanem így szól egy harmadikhoz: Adjon nekem egy kis kenyeret, úgy amint én adtam Jankának. Így, természetesen, nem kap, mert ő sem adott semmit.” — „Mások meg így beszélnek: Megbocsátok neki, de nem akarom többé látni.” — „Az ilyen azt mondja Istennek, taszítsa őt a pokolra, ahol sohasem láthatja majd szent Fölségét...”

De nagyon messzire vinne e bájos idézetek felsorolása; nincs is többre szükség, mert eléggé láthatjuk a fentiekből, hogy a nagy leányok egybegyűjtése és a hitben való oktatása, azaz a vásár- és ünnepnapok patronázs-egyesületek vezetése, szent hivatásunk egyik legősibb foglalkozása, szent Alapítóink kedvenc eszméje volt. Az idők folyamán másirányú törekvések vették igénybe a nővérek erőit s e vasárnapi összejövetelek megritkultak, majd meg is szűntek. Ám a XIX. század első felében megint csak Le Gras Anyánk leánya, Rendü (Randü) Rozália irgalmas nővér keltette új életre az eszmét Parisban, s a nővérek többi háza, sőt a világi hölgyek szeretet-egyesületei csakhamar melegen fölkarolták és terjesztették a patronázs-egyesületeket. Nálunk csak 1897 óta kezd meghonosodni és pedig leginkább a hölgyek buzgólkodása folytán.

Itt az ideje, hogy végre mi is, Le Gras Anyának lelki leányai, a reánk hagyott örökség birtokába lépjünk, kötelességünk tudatára ébredjünk; hiszen szent Vince Atyánk fenti kijelentése szerint *azért vagyunk, hogy másokat az üdvösségre szükségesebben oktassunk.* A leányegyesületek felkarolása senkit sem illet meg annyira, mint bennünket, szent Vince és tiszt. Le Gras Anya leányait. Ha szívvel-lélekkel adjuk magunkat e magasztos feladatnak, ezzel szent Alapítóink legkedvesebb terveit valósítjuk meg, hathatós pártfogásukra és áldásukra biztosan számíthatunk, égi örömeiket és dícsőségüket pedig azon mértékben növeljük, amily mértékben fokozódik buzgóságunk és önfeláldozásunk.

Nem szükséges azonban, sőt nem is volna kívánatos, hogy azonnal munkához fogjunk; egyelőre barátokozunk meg csupán azon gondolatlalt, hogy a vásár- és ünnepnapok délutánjait a felnőttek oktatására s

amellett hasznos és szórakoztató foglalkoztatására szenteljük. Hiszen, kivált faluhelyekről annyi panaszt hallunk arranézve, hogy a rendes és ismétlő iskolát elvégzett tanítványaik teljesen kisiklanak nővéreink befolyása alól, többé feljők sem néznek. S ez a legkényesebb része a dolognak; édesgetnünk kell, hogy eljőjjenek hozzánk. Ha ezt elértük, s megkedvelték a rendes összejöveteleket, nyert ügyünk van.

Gondolkozzék tehát kiki kedves nővéreink közül azon, mifelé hajlik az ő népe, mi az, ami leginkább vonzaná a község felnőtt leányait. Igen hálásan vennők, ha erre vonatkozó gondolataikat, eszméiket, aggályait egész őszinteséggel közölnék; akkor kölcsönös eszmecsere útján, együttesen állapíthatnók meg az eljárás módozatait. Addig is buzgón kérjük tiszteletreméltó Anyánkat, vegye hathatós pártfogásába ez ügyet és segítsen rá, hogy az ő megdicsőítése e kedvenc művének igazi föllendülését eredményezze Magyarországon. Úgy legyen!

Lelkünk megszentelése.

„Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja. (Máté 16, 26.)

A lelkiélet megalapozása.

(Folytatás.)

Gyakorlati szempontból fontos kérdés az, vajjon súlyosan vétkezik-e az, kinek feltett szándéka, hogy a bocsánatos bűnöket egyáltalán nem fogja kerülni, hanem csak a halálosakat? Nem vétkezik súlyosan. Súlyosan vétkezik azonban, ha a bocsánatos bűn terhe

alatt kötelező törvény iránti megvetésből cselekszik, vagy az előljáró iránti megvetésből, vagyis azzal a gondolattal, hogy ő egyáltalán nem veti alá magát az előljáró parancsának, őneki ne parancsoljanak; továbbá, ha előre látja, hogy az ő bocsánatos bűne miatt más valaki súlyosan fog vétkezni, vagy pedig ha ő ezzel maga magát teszi ki a halálos bűn előrelátható közeli veszélyének; továbbá súlyosan vétkezik az esetben, ha ezen eljárást — hogy t. i. a bocsánatos bűnöket egyáltalán nem akarja kerülni — oly okból vagy oly céllal teszi, mely magábanvéve is súlyos bűn, mert ez esetekben a tárgyánál fogva bocsánatos bűn is halálossá válik; pl. hiú beszélgetéseket folytat valakivel, — ez magában véve bocsánatos bűn — oly célból, hogy súlyos bűnre csábítsa — ez már halálos bűn. — A szerzetes, kinek feltett szándéka, hogy a bocsánatos bűnöket egyáltalán nem akarja kerülni, súlyosan vétkezik, mert neki állapotbeli kötelessége, hogy tökéletességre törekedjék.

Egy másik gyakorlati kérdés: vajjon köteles-e valaki súlyos bűn terhe alatt kerülni a halálos bűnre vezető közeli alkalmat? Igen; de ha elegendő oka van, hogy mégis megmaradjon azon veszélyben, pl. hivatása kötelmei készítetik őt a veszélyek közé, úgy megmaradhat azok közt, de értesítse előljáróját, feltéve, hogy vigyázni akar magára és hogy ilyformán mégis megvan a reménység, hogy nem fog súlyosan vétkezni; de ha mintegy előrelátható, hogy nagy bűnbe fog esni, úgy súlyos bűn terhe alatt köteles e veszélyeket — nagy áldozat árán is — elkerülni.

További kérdés: vajjon sok bocsánatos bűn együttvéve kitesz-e egy halálos bűnt? Nem. De ha tárgyuk olyan, hogy a sok kicsi eggyé olvad és pedig jelentős mennyiséggé, úgy halálos bűnt alkothatnak. Pl. ha nagy-

bőjt minden napján valaki kisebb mennyiségben étkezik időn kívül, mondjuk naponta egyszer, úgy csak bocsánatos bűne van, mert ezen kisebbszerű áthágásai a bőjtnek nem olvadnak össze egy egészé és pedig azért, mert a bőjt lényegét az illető betartotta naponta; de ha ugyanazon a napon többször étkezik időn kívül, bár az egyes esetekben csak kisebb mértékben, úgy súlyosan vétkezik, mert e sokszori étkezés a bőjt lényegét szünteti meg, felléve, hogy ezen elfogyasztott élelem mennyisége a reggelivel és vacsorával együtt kitesz súlyban annyit, amennyi a déli jóllakáshoz szükséges.

Vagy: ha valaki fogadalmat tesz, hogy naponta elmond, pl. egy évig 2-3 rövidebb imát — tehát nem súlyos kötelezettségű jócselekedetet — nem vétkezik súlyosan, ha egyszer sem mondja el, mert az ígért tárgy nem súlyos kötelezettségű, és az egyes imák külön álló kötelezettségek, melyek idő folytán nem olvadnak össze súlyos kötelezettségű tárggyá; ez csak az esetben történnék, ha a fogadalmat oly formában tette volna, hogy kötelezi magát mondjuk 1000 ima elmondására és egy éven belül naponta 2-3 mondandó el; ez esetben, ha ezer közül a legtöbbet el nem mondja, súlyosan vétkezik, mert ezer ima elmondása már nem kis kötelezettség, nem csekélység; ha egyik-másik nap elmulasztja az aznapra eső imát, nem vétkezik súlyosan, mert csak kisebb mértékben szegte meg fogadalmát. A nővéreknek nem ajánlatos, gyóntatójuk engedélye nélkül ilyesféle fogadalmat tenni.

Továbbá: bocsánatos bűnre vezető közeli alkalom felkeresése kellő ok nélkül bocsánatos bűn; ha elégséges okból történik, úgy nem bűn. Hasonlóképen: halálos bűnre vezető távoli alkalmat — t. i. ha nem forog fenn a súlyos bűn valószínű veszélye — felkeresni ok nélkül, bocsánatos bűn; elegendő mentő körülmény mellett

tenni ezt, nem bűn. Egy parancsot, mely nem jelentős, mely tehát nem kötelez súlyos bűn terhe mellett, nem teljesíteni, bocsánatos bűn; ha elégséges mentő körülmény folytán maradt abba a parancs teljesítése, még bocsánatos bűne sincs az illetőnek. Elég nagy nehézséget szokott okozni a bűn bevallásánál a bűnöknek nemük és számuk szerinti feltüntetése.

Mindenekelőtt ezt a felosztást tartsuk szem előtt: bűnt követhet el valaki gondolattal, szóval, cselekedettel vagy mulasztással, továbbá rossz kívánsággal, bűnös örömmel (pl. örömmel gondol vissza arra, hogy másnak bajt okozott).

Nem fejezné ki szabatosan a bűn nemét, ha valaki csak általában jelezne, hogy mely erény ellen vétett; mert valamely erény ellen *különböző módon* lehet vétetni, úgy hogy különböző parancsolatokat sért meg; pl. nem elég, ha azt mondja valaki a gyónásban: vétkeztem az igazságosság ellen; mert ezzel még nincs meghatározva a bűn neme; az igazságosság ellen különféle módon vétkezik valaki aszerint, amint embertársa különféle nemű javait sérti; pl. életét, jóhírnevét, az iránta köteles tiszteletet vagy vagyonát; ezek szerint tehát véthet az illető vagy az V. vagy a VII. vagy a VIII. parancsolat ellen; miértis a helyes minősítés megkívánja, hogy közelebbről határozza meg, miképen vétett az igazságosság ellen.

Hasonlóképen nem volna szabatos a bűn nemének meghatározása, ha pl. valaki csak annyit mondana: vétettem a remény ellen; ezen isteni erény ellen ugyanis különféleképpen — ellentétes módon — lehet vétkezni, t. i. kétségbeeséssel, tehát a reménység teljes hiányával, vagy pedig az Isten irgalmában való vakmerő bizakodással, ami szintén a remény elleni vétetek, csakhogy bűnös túlhajtással.

Vegyünk egy másik példát. A hús evést tiltja az Egyház parancsa; de aki erre magát még fogadalommal is kötelezte, azt ez a bűjt kétszeres parancs alapján kötelezi, t. i. az egyházi parancs és az Isten I. parancsa, a fogadalom alapján; és mivel e két parancsnak alapoka nem egy és ugyanaz, azért kétféle bünt követ el az ilyen; az Egyház parancsának alapoka ugyanis a mértékletesség erényének gyakorlása, a fogadalom folytán kötelező parancsnak indítóoka pedig az Istennek tisztelete. Ebből kifolyólag vétkezik az Egyház III. és az Isten I. parancsa ellen.

A bűnök számát részben a tények, a cselekedetek száma határozza meg, részben azon tárgy száma, melyre a cselekedetek irányulnak; a cselekedetek szempontjából annyi számú a bűn, amennyi a *különáll* tiltott cselekedeteknek a száma; azon tárgy szempontjából, melyre a cselekedetek irányulnak, annyi számú a bűn, amennyi nemű tiltott tárgyra vonatkozik a cselekedet, vagy a gondolati bűnöknel: amennyi nemű tiltott tárgyra vonatkozik a gondolat, kívánság, gyönyör, öröm.

De megjegyzendő: lehetséges, hogy több cselekedet csak egy vétket képez, ha t. i. azok a cselekedetek a cselekvő szándékából egy célra szolgálnak, s mint eszközök szerepelnek amaz egy cél szolgálatában. Így pl. ha egy tolvaj 100 koronát akart lopni, de ezen szándékát nem egyszerre akarta végrehajtani, hanem 10 napon át mindennap 10 koronát lopott, mert így osztotta be magának terve kivitelét, elég, ha annyit gyónik: loptam 100 koronát; nem kell megmondania, hogy tízszer loptott.

Ha a cselekedeti bűn végrehajtását csak megkezdette, de be nem fejezhette, vagy azért, mert lelkiismeretére hallgatott, vagy pedig azért, mert megakadályoz-

ták terve kivitelében, ekkor ily eset lehetséges: az eszközök, melyeket felhasznált, magukban véve különbösek lehetnek, pl. ha egy rabló elment kikémlelni a házat, jeleket alkalmazott azon, beosont a folyosóra, de észrevették, elmenekült, elég, ha ennyit mond a gyónásban: rabolni akartam; ha pedig az alkalmazott eszközök nem különbösek voltak, hanem bűnös eszközöket tárgyuknál fogva is, akkor ezen bűnös eszközöket külön felsorolnia nem kell, elég ha általában jelzi, hogy ezen tette végrehajtására már egyetmást véghezvitt, de magát a szándékolt tettet végre nem hajtotta.

Egy bünt alkotnak mindama különmemű bűnök, melyek az akaratnak egy és ugyanazon elhatározásából egy és ugyanazon felindulásából származnak, ha ezek a bűnök még a felindulás tartama alatt történnek.

Ki megrágalmaz egy családot, mely öt tagból áll, egy vétke van, ha csak külön nem gondolt a család minden egyes tagjára és ha csak mindegyiknek külön nem óhajtott ezzel ártani.

Aki köteles volna az okozott kárt jóvátenni, vagy az idegen jószágot visszaadni, ezen kötelezettségének hosszú időn át nem tesz eleget, egy vétke van, ha többször is megújította abbeli szándékát, hogy nem adja vissza az idegen jószágot; de ha feltette magában, hogy mégis csak visszaadja s utána újra megmásítja ezen elhatározását, két vétke van.

Aki felteszi magában, hogy az egész nagybűjt folyamán egyszersem fog bűjtölni, ezen rossz elhatározással egy vétket követ el; ha pedig megvalósítja ezen elhatározását, akkor annyi vétke van, ahány bűjtöt megszegett.

Aki rosszat kíván másnak, sokfélét: — betegséget, csapást, halált stb. — egy vétke van, mivel nem annyira az egyes dolgokra, mint különálló dolgokra, hanem

mintegy inkább általában, bajt, rosszat kíván ember-társának; tehát elég, ha mondja: nagy rosszat kívántam másnak.

Ki a gyűlölet egy tényével többeket gyűlöl, vagy ebből kifolyólag többeknek kívánja halálát, egybefoglalólag, nem külön-külön mindenegyest, egy vétke van a gyűlölettel és egy a halál kívánásával.

Ki megrágalmaz egy családot vagy testületet — bármennyi tagból álljon — egy vétke van, ha csak külön-külön nem akarta az egyeseket megrágalmazni; tehát elég, ha ennyit mond: rágalmaztam; vagy ki ellenségeit rágalmazza — összevonva őket a gyűjtőfogalomba: ellenségeim, és nem gondolva külön az egyesekre — egy vétket követ el.

Elég ha ezt mondja: rossz példát, botrányt adtam másoknak, ha t. i. nem szándékolt külön-külön az egyeseknek rossz példát adni.

Nem szabad felejtenuk, hogy a gyónó a bűn nemét megváltoztató körülmények közül csak azokat köteles meggyónni, melyeket ő felismert, legalább homályosan; ha nem tudta egyáltalán, hogy az a körülmény olyan, mely miatt ő az így minősített bűnt súlyos kötelezettség mellett kerülni köteles, akkor a bűn azon nemét, melyet épen ez a körülmény létesített, nem köteles meggyónni. Úgyszintén ő a bűnök számára vonatkozólag oly számot vall meg a súlyos bűnök gyónásánál, a minő számot saját lelkiismerete szerint felismert.

Helyesen jegyzé meg Berardi, hogy nem kell nyugtalankodniok a mult gyónásokat illetőleg azoknak, kik akkori tudásuk és lelkiismeretük szerint gyóntak; nyugodtak voltak tehát előbbi gyónásuk után, nyugodtak lehetnek most is a multa nézve, habár a kellő kioktatás mellett most sok mindent máskép tudnak, mint

akkor tudtak. Ezzel sok fölösleges aggályosságnak veszik elejét; különben megtörténhetnék, hogy sohasem jönnek rendbe multjukkal s annak tévedéseivel.

Egyébként nem szükséges, hogy a gyónó az erköles-tan nehezebb kérdéseivel is tisztában legyen; elég tehát, ha a lelkiatya vezetésére bízza magát és neki engedelmeskedik, a gyóntató majd tudja, mire és hogyan kell kioktatnia a gyónót.

(Folytatjuk.)

Hivatásunk munkaköre.

„A megfeszített Úr Jézus szeretete
lelkesít minket.” (II. Kor. 5, 14.)

A betegápolás magasztos célja és szükségessége.

Összűleink bűne folytán az egész világ kórházzá alakult, melyben mindennap, sőt minden percben szenvedés, betegség, halál uralkodik. Mi szükségesebb tehát, minthogy mindannyian érző szívvel visellessünk a szenvedők, betegek iránt és iparkodjunk ezen a téren legalább a legelemibb képzettséget elsajátítani.

Megkívánja ezt tőlünk a kereszténység szelleme; hiszen tudjuk, hogy a pogány korban a betegekkel, mint a társadalom hasznavehetlen tagjaival, nem igen törődtek, sőt örültek annak, ha kínos életének mielőbb véget vethettek. Krisztus Urunk honosította meg a szeretet törvényét és saját magasztos példájával mutatta meg, hogyan kell felkarolnunk a sínylődőket és szenvedőket.

A betegek ápolásával sokan kényszerből, némelyek megélhetési szempontból foglalkoznak, mint a világi

ápolók és ápolónők. Az irgalmas nővér a betegápolást szent hivatásából kifolyólag végzi, eredeti indítóoka tehát a jó Isten iránt való szeretet, Akinek — belépése alkalmával — áldozatul hozta a szegény betegek szolgálatára testi-lelki erejét. Ha szent hivatásunkat szeretjük — s ki ne szeretné azt, igyekszünk mindazt el-sajátítani, amit a jó ápolónőnek tudnia kell.

Isten örök végzéseiben előre elhatározván társulatunk életbeléptetését, szent Vince Atyánknak melegen érző, minden szenvedés iránt résztvevő szívet adott, mely arra indította, hogy a szenvedőkre fordítsa atyai, jóságos figyelmét. E törekvése adta neki azon gondolatot is, hogy egyszerű, jámbor leányokat gyűjtsön egybe Le Gras anyánk vezetése alatt és azokat a szegény betegek felkeresésére és ápolására képezze. A szegény betegek látogatása, segély-és élelem-nyújtás, azok gondozása és ápolása volt szent Alapítóink eszméje és társulatunk eredete. Bátran mondhatjuk tehát, hogy a betegápolás annyira összefügg az irgalmas nővér hivatásával, hogy őt anélkül el sem képzelhetjük. Nem zárható ki ezen hivatásszerű kötelezettség alól a tanító, házi vagy konyhanővér sem.

Akárhányszor előfordul, hogy kivált oly félreeső falvakban, ahová csak ritkán jut el az orvos, a nővérek a falu orvosai; s mily áldásthozó az egész községre, ha a tanítónővérek is értenek a betegek ápolásához s az elhagyatott szegény népnek legalább az első segélyt nyújtják, amíg az orvos meg nem érkezik. E segítség hiányában nem egyszer esnék áldozatul a szegény beteg élete.

Manap az orvostudomány fejlettségéhez mérten a betegápolás is mindnagyobb képzettséget tételez föl a kórházakban alkalmazott nővérek részéről, azért mélyen tisztelt főnökeink meg is hoznak minden áldo-

zatot, hogy már a jelöltekkel ily betegápolói tanfolyamot végeztesse nek. Lassankint e kis Központi Lap útján is szolgálunk némi kis utasításokkal arra nézve, mit tegyünk első segélyként előforduló betegségek-nél, míg megjön az orvos: továbbá, miként teljesítsük az orvosok rendeleteit, mire fektessük a fősúlyt a beteg ágya mellett. Csekély kis tudomány nagy szeretettel párosulva, minden irgalmas nővért arra képesít, hogy ápolói tisztjét a beteg mellett híven és eredményesen töltse be.

Elsősorban fontolgassuk meg, milyen tulajdonságokat sajátítson el az irgalmas nővér, aki azon nagy kegyelemben részesült, hogy előljárói azon magasztos feladatot bízzák reá, hogy a szegény betegek személyében Jézust ápolhatja.

1. Legyen nagyon lelkiismeretes. A reábízott betegeket figyelje meg első peretől fogva, minden mozdulatában, szavában, étkezésmódjában, erőképességében, alvásában; hogy így az első benyomásokról jelentést tehessen az orvosnak. Ehhez tartozik az is, hogy lemérje hőmérsékletét, meggyőződjék a netáni emésztési zavarokról; ha komoly tüneteket észlel, melyeken ő maga nem segíthet, gondoskodjék az orvos sürgős elhívásáról.

Lelekiismeretessége továbbá abban is álljon, hogy pontosan betartja az orvos rendeleteit, jól tudván, hogy ekkor felelősség nem terheli őt. Époly fontos dolog az orvosságok beadása, az előírt borogatások alkalmazása és súlyos betegéknél az önfeláldozó virrasztás.

A betegen netán előforduló változásokat az orvos előtt el ne titkolja, még akkor sem, ha a beteg bármi oknál fogva arra kérné is. Szoros lelkiismeretbeli kötelessége továbbá, hogy őszintén és azonnal bevallja, ha az ápolásnál valami hibát vagy mulasztást követett

volna el. Így például az inspekción nővér nem vette észre, hogy a beteg rokonai éretlen gyümölcsöt hoztak neki; tifuszos vagy gyomorbetegnél ez a figyelmetlenség végzetes következményekkel járhat. Vagy pedig más orvosságot adott a betegnek, mert az üvegeket tévedésből felcserélte. Lelkiismeretes nővér ilyesmit azonnal jelent az orvosnak és alázattal fogadja az esetleges, megérdemelt szemrehányásokat. Lelkiismeretes legyen abban is, hogy a betegek pontosan megkapják az előírt táplálékot és erősítőt.

Amit azonban leginkább szíven viseljen az irgalmas nővér, az a beteg halhatatlan lelke, mely még nagyobb ápolásra szorul, mint a test; hiszen a betegség igen gyakran az öröklét kapujához vezeti a szenvedőt. Lelkiismeretbe vágó dolognak tekintse azt, hogy a reábízott beteg a szentségek felvétele nélkül meghaljon és kövessen el mindent, hogy neki e lelki vígaszt megszerezze és ezzel lelkének megmentéséhez hozzájáruljon. Imádkozzék és imádkoztasson érte; ajánlja fel e szándékra munkáit, önmegtadadásait, hogy betegét a megfelelő lelkületre hozza; adjon neki csodálatos érdmet, zöld skapulárét, a haldoklók búcsuival ellátott feszületet. Legyen iránta nagyon előzékeny, minden szolgálatra kész, igazán önfeláldozó, ami leginkább hat reá.

Egyik nővértől, ki kórházban működött, azt hallottam, hogy, ha betege nem akart meggyónni, mindig az alázatosság valamely hősiesség gyakorlatára határozta el magát; például az olvasás előtt nagyobb hibáról vádolta magát; vagy világiak előtt visszavonta valamely tévedését, bevallotta hibáját, ami igen nehezeére esett; vagy olyasmiről vádolta magát szolgáló-nővére előtt, amit nem volt köteles bevallania. Ezzel mindannyiszor sikerült a beteget őszinte megtérésre bírnia.

Ha pedig felgyógyul a beteg, értesse meg vele, hogy a jó Isten csak azért adta vissza egészségét, hogy életét megjavítsa, a bűnt kerülje, Isten s az Egyház parancsait megtartsa és igazán keresztény módon éljen.

Csak így tölti be tiszttségét igazán hivatásszerűleg az irgalmas nővér; hiszen, ha a beteg testét még oly gyengéden ápolná is, lelkével pedig nem törődne, csak közönséges ápolónő volna, nem pedig szent Vince leánya, aki a test ápolását csak eszköznek tekintette arra, hogy a beteg lelkét is meggyógyíthassuk. Azonban nagy elővigyázattal és tapintattal kell e tekintetben eljárnia, nehogy túlbuzgóságával többet ártson, mint használjon. Manap az orvosok is ritkán vallásosak, így sokkal nehezebb a nővér munkája, de annál nagyobb lesz lelkének boldogsága és megnyugvása, ha nagy küzdelmek és fáradoalmak árán sikerült egy eltévedt juhocskát Pásztorához visszavezetnie; hiszen Üdvözítőnk kijelentése szerint ezáltal saját lelkének üdvét biztosítja.

(Folytatjuk.)

Úgy szolgálni a szegényeket, amint Te tanítottál reá, Istenem, a kereszténységnek egyik legnagyobb kincse.

* * *

Mínhogy egészségünket Istentől kaptuk, Iránta való szeretetből, örömmel kell azt feláldoznunk a szegények szolgálatában.

* * *

A szegények szolgálatában szenteltük magunkat Istennek, azért mindenütt inkább a szegényekkel, mint a gazdagokkal érintkezzünk.

(Tiszt. Le Gras anyánk.)

Nevelés-oktatás.

Tanítási tervezet.

Földrajz az elemi IV. osztályban.

Tétel: A Csallóköz, Mátyusföldje és a Morvalapály. (A Kis-Alföld északi részén.)

Szemléltető eszközök: Táblai rajz színes krétával, nagy térkép, levelezőlapok.

Jegyzet: Eddig tanult anyag: Budapest és környéke. (A Nagy-Alföld, a Dunántúli-Dombosvidék, a Kis-Alföld déli része.)

A. ELŐKÉSZÍTÉS.

UTAZÁS BUDAPESTTŐL KOMÁROMIG.

1. Kapcsoló ismételés. Kis leányok, üljetek le szépen, egymás háta mögé s mindenki rám nézzen. Ezen az órán nagyon érdekeset tanulunk. Utazgatunk majd, de csak képzeletben, — még pedig a Dunán. (Lerajzolom a Duna megfelelő részét kék krétával.) Ki szeret hajón utazni? Milyen sokan! Hát most is mindnyájan felülünk gondolatban egy nagy hajóra s úgy helyezkedünk el, hogy mindenki jól lásson, mert ma sok szépet akarunk megnézni. Elindulunk s majd errefelé megyünk. Milyen világtáj felé van ez? (Nyugat.) Hanem most még más világtáj felé folyik a Duna, azért mi sem mehetünk mindjárt nyugatra, hanem előbb északra. Most elindul a hajónk. Erre már ismeritek a vidéket, mert tanultátok. Tudjátok, milyen megye ez? Jöjj ki, majd mutalod a térképen, amiket útközben látunk! Mik vannak itt mind a két parton? Igen, de messzebb hegyeket is látunk. Milyen hegyek ezek itt a Duna jobb partján? Igen, ezek a *Budai hegyek*. Amint tovább haladunk, egy magasabb hegyet látunk, mely kiválik a többi közül; ki tudja, melyik az? Igen, a

Jánoshegy. Most meg egy szigetet pillantunk meg. Melyik sziget ez? Igen, a *Szentendrei sziget*. Nézzétek, kis leányok, itt a Duna már más irányt vesz. Merre folyik? Itt a kanyarulatnál megpillantunk egy várost. No, melyik az? Miről nevezetes *Vác*? (Püspöki székhely, fegyház, országos siketnéma intézet.) Most nézzünk csak a másik partra; ott is látunk egy várost. Egy várat és egy nagy tornyot látunk kiemelkedni messziről. Melyik város az? Miről nevezetes *Visegrád*? (Nagy Lajos és Mátyás palotájának és Salamon tornyának romjai.) Sík vidéken haladunk tovább, csak a távolban látunk hegyeket. Elérünk *Esztergomba*. Esztergom a megyének mije? Milyen nagy egyházi férfú lakik itt? Megint csak hegyek között vezet utunk. Melyik hegység ez itt a jobb parton? Mit bányásznak a *Gerecsehegységben*? Milyen megyében utazunk most? Ezt az egész vidéket jól ismeritek már! Hogy hívjuk ezt a részt? (Mutatom a Dunántúli-Dombosvidéket.) Hát ezt a sík területet? (Mutatom a Kis-Alföld már tanult részét.) De a Kis-Alföld felnyúlik a Duna másik oldalára is.

2. Célkitűzés. Azért most átmegyünk a Duna bal oldalára és beutazzuk a Kis-Alföld másik részét! Mit csinálunk? Merre esik ez a rész a Dunától? (Északra.) A Kis-Alföldnek melyik részét tanuljuk?

B. TÁRGYALÁS.

1. EGYSEG: CSALLÓKÖZ.

Tovább hajózunk a Dunán. Már a hegyek is eltűnnek szemünk elől s a Duna lassú folyással halad a síkságon. Nemsokára két ágra szakad megint a Duna s egy nagy szigetet alkot. (Felrajzolom.) Ez a *Csallóköz*. Mi most ezen az ágon megyünk, melyet *Kis-Dunának*

neveznek s csakhamar megáll hajónk egy nagy városnál. Hangzik is: Komárom.

1. Komárom. Szálljunk ki és nézzük meg ezt a várost! Legelőször is egy várat pillantunk meg, mely minden oldalról vízzel van körülvéve. Büszkék is rá a komáromiak, mert ezt a várat még soha sem vette be ellenség, épen azért, mert csak a vizen át lehet oda feljutni. (A vár egyik falán magyar leány szobra, amint a töröknek fűgét mutat.) 1848-ban, a nagy szabadságharcban Klapka tábornok védte hősiessen az osztrákok ellen. (Fel is íróm a nevét.) Azután tovább sétálva, egy házat látunk, melyen fehér márványtábla van ezzel a felírással: Itt született Jókai Mór, hazánk legnagyobb regényírója. Hallottatok már róla? Nagyon sok regényt írt: több száz kötetet. Csak nem régen halt meg: 1903-ban. De siessünk vissza a hajóra, nehogy elinduljon nélkülünk. Ni! mit látunk a Dunaparton? Fát, zsendelyt, deszkát raknak le a partra tutajokról. Mi az a tutaj? (Deszkából összeszögezett lap, melynek nincs oldala.) Úgy úszik a vizen, mint a csónak. Vajjon honnét hozzák ezt a sok zsendelyt? Nézzétek csak, itt nagy folyó ömlik a Dunába, ez a Vág. Itt északon ered és így folyik. (Rajzolom.) Itt fent sok erdő van; onnét hozzák ezt a sok fát. De szálljunk be a hajóba! A Duna sík vidéken halad tovább; itt nincs nagyobb város, azért nézzük meg ezt a szigetet, melyet a két Duna-ág alkot. Ezt a szigetet Csallóköznek nevezzük.

2. Csallóköz talaja, éghajlata. Amint a hajónk halad, jól megnézhetjük. A parton mindenfelé kis tócsákat látunk, amelyek még a Duna kiöntéséből maradtak meg. Ez az egész sziget ilyen vizenyős, sűppedős, mocsaras volt és ezt nem lehetett látni, mert fűvel volt benőve s mikor az ember ment, egyszer csak sűppedni kezdett. Bizony, így nagyon sok embert be-

csalt a veszedelemben s azért nevezték el, ki tudja, hogy? Csallóköznek. Így nagyon sok ember elpusztult, azért csatornákat ástak s ezekkel levezették a mocsarak vizét, azért most már csak kevés ilyen helyet találunk. Régen s még most is a mocsaras talaj miatt az éghajlata is nagyon egészségtelen. Ki tudja, hogy milyen betegség gyakori az ilyen mocsaras vidéken? (Mocsáriláz vagy váltóláz.) Miért hívjuk mocsáriláznak? Hát váltóláznak? (Naponta bizonyos időben jön a láz a betegre.) Nemsokára látjuk, hogy a másik Dunaág, az Öreg-Duna, délről közeledik s egyesül a Kis-Dunával. Most már látjuk, milyen nagy a Csallóköz.

3. Összefoglalás. Ki tudná megmondani, hogy mit láttunk eddig? Gyere ki s majd a térképen is megkeressük, amit eddig láttunk. Mit láttunk Komáromban? Hát a Csallóközben? Milyen volt régen a talaja? Most is ilyen sok mocsár van ott? Milyen az éghajlat?

2. EGYSEG: POZSONY.

1. Nevezetességei. Lassan elérünk egy másik nagy városhoz, Pozsonyhoz. Most itt mindnyájan kiszállunk a hajóból s gyalog körüljárjuk Mária Terézia gyönyörű fehér márvány lovassobrát. Ki volt Mária Terézia? Igen, magyar királynő volt. Mikor a trónra került, az osztrák főurak nem akarták elismerni királynőjüknek, mert nő volt. Ekkor Mária Terézia a magyarokhoz fordult egy országgyűlésen, — tőlük kért segítséget. Akkor a magyar főurak kirántották kardjukat és így kiáltottak: „Életünket és vérünket...” Ezt a jelenetet ábrázolja ez a szobor. Latinúl van aláírva így: Vitam et sanguinem. Vitam annyit jelent, mint életünket, „et” „és” „sanguinem” „vérünket”. A köny-

vetekben is meg van ez a kép, nézzük meg. — Most tovább sétálunk és nagy kéményeket látunk mindenfelé. Vajjon, mik lehetnek ezek? Egymás után haladunk el a posztógyár, dohánygyár, vasbútorgyár, patkószeggyár, dinamitgyár, csokoládégyár mellett. Mit csinálhatnak a dohánygyárban? Hát a dinamitgyárban? Mi a dinamit? Ki hallott már róla? Ez robbanó anyag, amellyel a sziklákat szétrepesztik. Üreget vágnak a hegybe s oda beteszik a dinamitot. Mellé tesznek egy hosszú kanócot s annak a külső végét meggyújtják; ekkor elszaladnak az emberek, nehogy szétvesse őket is. A kanóc lassan ég, ég, míg a dinamithoz ér, akkor az felrobban és szétveti a sziklát. Hát a Stollwerk csokoládégyárban mit csinálnak? Bizonyára mindnyájan ettetek ebből a finom csokoládéból és szeretitek is, ugye? Hagyjuk a gyárakat és menjünk tovább. Egy nagy templom elé érünk; nézzük csak meg jól. Járjuk körül minden oldalról s nézzünk csak fel a torony tetejére! Mit látunk ott? A torony tetején látjuk a szent koronát. Vajjon mit jelenthet az? (Hogy régen itt koronázták királyainkat.) Menjünk most be! Köszöntsük az Úr Jézust; végezzünk kis lelki áldozást! A főoltáron látjuk sz. Mártont, ő a templom védőszentje s róla nevezték el a templomot sz. Márton templomnak.

2. **Kis-Kárpátok.** Kijövünk a templomból s folytatjuk sétánkat. Felmegyünk egy hegyi úton, mert ott valami érdekeset, a hegy tetején kopasz, megfeketedett falakat látunk. Vajjon mi lehet az? Megkérdezzük egy arra jövő embert s az elmondja nekünk, hogy ez volt az a híres pozsonyi vár, amelyben sz. Erzsébet született. Elmeséli, hogy nem is olyan régen még milyen szép napokat látott. A mohácsi véstől egészen a mult századig ez volt az ország fővárosa, itt tartották az országgyűléseket, itt koronázták a ki-

rályokat. De ha már itt vagyunk a hegyen, hát nézzünk jól körül! Látjuk, hogy ez a várhegy nem áll egyedül, hanem sok-sok hegy sorakozik melléje, ilyen irányban. (Rajzolom barna krétával.) Ezt a hegláncot Kis-Kárpátoknak nevezik. S amint nyugatfelé nézünk, messze, nagyon messze valami fehér kőoszlopokat látunk; nézzük, nézzük; de nem tudjuk kivenni, hogy mi lehet az. Bizonyosan eljutunk oda is majd s akkor meg-nézzük közelebbről. De most siessünk a hajónkra, mert itt sok időt töltöttünk.

3. **Összefoglalás.** A hegyek lassankint elmaradnak és sík lesz a vidék. Itt nincs mit néznünk, azért mondjuk el, mit láttunk Pozsonyban!

(Folytatjuk.)

Egyházi zene.

Midőn az egyházi zenéről szólunk, elsősorban nem a hangszeres zenét, hanem az ennél sokkal tökéletesebbet, — az emberi hangszerv zenéjét, — az éneket értjük.

Az egyházban már régtől fogva énekekkel dicsőítették Istent. Minden teremtménynek, kiváltképpen minden embernek célja: *Isten dicsőítése!* Ennek a célnak akart eleget tenni az Isten Fia is, midőn emberré lett, ezért énekelték az angyalok születésekor: Dicsőség a magasságban Istennek! Ezt a célt szolgálta földi életében, és Isten dicsősége volt a célja Krisztus keresztáldozatának. Mivel pedig a szentmise ugyanazon áldozat, mint amelyet Krisztus Urunk a keresztfán bemutatott, ennek is ugyanaz a célja, tudniillik Isten dicsőítése.

A szent misénél előforduló énekeknek tehát Istent kell dicsérniök, Őt kell szolgálniok. Az egyházi zene célja így az *istentisztelet ünnepélyességét emelni*, hogy az az Isten dicsőségére és a hívők épülésére szolgáljon. Azért, ha az Isten előtt kedves akar lenni, tisztának, minden világias hiúságtól mentnek kell lennie.

Ezt a valódi, szent egyházi zenét akarjuk ismereteni, terjesztetni, művelni, megkedveltetni, ezért kell lelkesülnünk, ha Istent és egyházunkat szeretjük.

Lássuk már most, milyen legyen az Egyház szép zenéje? — Lényegesen különböző a világi zenétől. A kinek országa nem e világról való, annak zenéje sem lehet e világ ínye szerint való. Az Egyház hivatalos dallama a korális, a szent Gergely féle vagy gregorián-ének. Ennek hangjain zengi az Egyház a szentmise azon énekeit, melyeket a pap az oltárnál mond. Ez az ének a katakombákban, a vértanúk és hitvallók ajkán nevelkedett és nőtt nagygyá. Ezek helyett csak olyan, egy vagy több szólamú énekeket szabad használni, melyek a szent szöveghez méltók.

Idővel azonban a szent célt szem elől tévesztették; a zeneszerzők műveikkel Isten dicsőítését és az ájtatosságot teljesen mellőzték s csupán az emberek tetszését és szórakozását keresték, vagyis *hatást hajhásztak*. Ezt teszik ma is, ahol az efféle modern zenét még nem űzték ki. De hát már hogyan lehetne azt a szép éneket és zenét a templomból kitiltani? — gondolják magukban bizonyára sokan, — mikor az oly kedves, dallamos, és majd sírni, majd lelkesedni lehet mellette, s oly mély hatást gyakorol az emberre, hogy a hívek is szívesebben jönnek a templomba! Ez téves felfogás! A *vallásos érzelmek megnyilatkozása nem hiú érzélgőségben áll, s az egyházi énekek nem az a célja, hogy érzékeinkre hasson, bűt, örömet s élvezetet keltsen a*

hallgatókban. Ami pedig azt illeti, hogy ilyen ének mellett szívesebben járnak az emberek templomba, elég lesz, ha azt mondjuk, hogy az ilyen nézet valódi ön-bálványozás. A templom nem az embernek, hanem Istennek szentelt hajlék; az ember azért jár oda, hogy Istent dicsőítse.

Az istentiszteletnél tehát nem az emberek kedvéért van az ének és zene, hisz ha így gondolkozunk, szembeszállunk Istennel s a neki köteles tiszteletet magunknak követeljük.

Ezen téves és bűnös fölfogásból a zeneszerzők olyan énekeket írtak, melyek nagy *hatást* gyakoroltak a hallgatókra, s így elvonták figyelmüket az oltártól és a kórusra irányították. Az Egyház régi szent éneke így kiszorult a templomból.

Nagyon téved, aki azt hiszi, hogy az egyházi zenének le kell kötnie az emberek figyelmét; *az imádkozónak egész figyelmé Istenre irányuljon*. Vagy nem azért megyünk-e templomba, hogy imáinkban Istennel társalogjunk? Az egyházi zenének, mint a szertartások lényeges részének az a feladata, hogy imádkozni segítsen. Az Egyház akarja, hogy ének és zene a hívőkre hatást gyakoroljon, hogy épüljenek rajta, de nem akar hiú érzékenykedést, mint aminőt a modern énekek kelteni képesek. A valódi mestermű nem kelt meglepő, hanem maradandó hatást, mely többszöri ismétlés által intenzívebb lesz. A hamis hatás hamar elmúlik, sőt gyakori ismétléssel unalmassá és nevetségessé lesz.

Az Egyház nemcsak ájtatos érzelmeket akar kelteni, hanem inkább az akaratra akar hatni, hogy ezt jóra serkentse. *Az Egyház a fősúlyt nem a dallamra, hanem a szövegre helyezi, s ez által úgy az énekest mint a hallgatót arra indítja, hogy az abban kifejezett igazságok fölött elmélkedjék, azokat megvallja, a bű-*

nőst bűnbánatra indítsa, szívét Isten iránt szeretetre gyullassza. Szóval az ének által szent örömet, nagy lelki megnyugvást, mennyei vígaszt csöpögtet az Egyház a hívők szívébe s egyúttal alkalmat nyújt, hogy így vele együtt ünnepeljünk.

Ez a szerényke cikk az első állomás. A jó Isten segítségével folytatjuk majd a munkát. Megismerkedünk az egyházi zene rövid történetével, művelőivel, szellemével; megmutatjuk, hogyan lehetünk az egyházi zene terén mi is buzgó munkatársak, hogyan lehet szerény kápolnáinkban és templomainkban az Egyház akarata szerint és annak szellemében meghonosítani és ápolni a tiszta, szent egyházi zenét. Karoljuk fel meleg érdeklődéssel és lelkesedéssel e szent ügyet!

Krónika.

Ruben és Benjamin.

Nagy a család. Bármerre utazgassunk szép hazánk területén, városokban, falvakban, mindenfelé nővérekre találunk, akik kórházak, árvaházak, iskolák, szegényházak vagy egyéb szeretet-intézmények szolgálatába szegődtek. Intézeteik száma Magyarországon jelenleg 140; van köztük 63 iskola, 40 kórház, 37 egyéb szeretet-intézmény. Oh! mi kedves látvány lehet onnan felülről nézni a kornettek fehér seregét, amint itt is, ott is, szegényeik, betegek, gyermekeik körött sűrögnek, forognak, oktatnak, ápolnak, vígasztalnak.

Ahányféle a mű, annyiféle a foglalkozásuk, de valamennyit ugyanazon szeretet, „a megfeszített Jézus Krisztus szeretete” lelkesíti.

Sokféle az intézmény is; modern, sokpavilonos

kórházak váltakoznak kicsiny, egy-két teremből álló szeretetházakkal; nagyjelentőségű tanintézetek kicsiny, falusi iskolákkal. Mindeniknek megvan a maga története, egytől-egyik érdekes s egyben tanulságos multja. Sokhelyütt az intézet keletkezése óta vezetik annak krónikáját, másutt csak hagyományokban őrzik meg a multak emlékeit. Kívánatos volna, hogy minden házban feljegyezzék az ott végbement nevezetesebb eseményeket, épülés, okulás céljából, Isten nagyobb dicsőségére.

* * *

Melyik már most a nagy család legidősebb gyermeke? Melyik a Ruben? Biz az nem más, mint a pinkafői Jézus szent Szíve intézet, hivatásunk minden művét felölelő szeretetház. A szentséges Szív jegyében indult meg tehát a nagy családalapítás Magyarországon. S vajjon, kinek köszönhetjük, hogy itt meghonosodhattunk?

Egyik áldottlelkű, szentéletű grófnő, nagy Széchenyi Istvánunk édes nővére: Széchenyi Franciska, férjezett Batthyányi grófné, 1852 július 1.-én fordult először boldogemlékű Brandis Leopoldina anyához, hogy nővéreket kérjen a pinkafői szeretetház megalapítására. Hogy lássuk, mennyire szíven feküdt kérelmének teljesítése, egyes részleteket szószerint közlünk e leveléből:

Tisztelendő Főnöknő Asszonyom!

„Amióta csak élek, a legnagyobb, — s ha szabad úgy mondanom, — a leggyöngédebb tisztelettel és nagy-rabecsüléssel viseltem a tisztelendő, drága nővérek iránt. Mindig azt óhajtottam, bár bevezethetném őket községünkbe s íme, a legnagyobb akadályok bénították meg e törekvésemet. Most azonban minden oldal-

ról biztatnak, még hercegprimásunk részéről is, — így tehát most, úgy látszik, Isten akarata, amelynek fel-tétlenül meghódolok . . .”

Majd tovább: „Mióta őszentsége, Gergely pápa engedélyével különös tiszteletben részesítik itt a szent-séges Szívet, azóta sötét elleneink is mindjobban dühöngenek, tombolnak. Az ájtatos, imádkozó híveknek pedig mind nagyobb szüksége lesz támaszra, segítségre, hogy el ne csüggedjenek, hanem inkább erősödjenek, gyarapodjanak. Oh! jöjjön segínyükre Tisztelendő Anya, alapítsa meg, állítsa fel számukra a mennybe vezető létrát . . .”

Ily esengő kérés nem maradhatott meghallgattat-lanul. Brandis Leopoldina vizitátornő, aki kisedet tar-tományával együtt alig egy-két éve egyesült ekkor parisi anyaházunkkal, maga hozta még ugyanez év december 11.-én a Pinkafőnek szánt három nővért, a magyar tartomány alapköveit; nevök: Frankl Sta-niszlaa, Meissner Johanna, Weber Leopoldina nővérek. Csendes téli estén állt meg a póstakocsi a pinkafői kastély bejáratánál; a grófnő régi szokásához híven egész házanépével együtt éppen a rózsafüzért imád-kozta mély áhítattal.

Minthogy lakásuk nem volt még készen, egy hétig a kastélyban kellett maradniok, míg végre beköltöz-hettek a piciny kis házba: egy régebbi kórházba, amely-ben mintegy öt beteg nyert ápolást. E betegek gondo-zása volt a kis mustármag, amelyből rövid idő alatt a szeretet terebélyes fája növekedett, mert a pinkafői intézet mai napig is gyakorolja az irgalmas szeretet minden ágát.

Roppant szegényesen és szűkösen éltek ez első kis házukban. A kis hálóban alig fért el a három ágy, és kápolnának a konyha egyik felét kellett elvenniök.

Mégis csakhamar megnyílt a munkaosztály, s az egyre jelentkező gyermekek egy része helyszűke miatt a padlón foglalt helyet.

A jó Franciska grófnő ezalatt azon fáradozott, hogy az urasági kastély egy részét bocsáthassa a nővérek rendelkezésére, de e terve nem sikerülvén, egy másik megfelelő épületet vett számukra és alakította át az iskola és kórház céljaira.

Ezen időben látogatta meg a keletkező kis tar-tományt Etienne generális atyánk. Mikor a piciny házat meglátta, csodálkozva mondta, hogy ilyent még nem talált eddig a nővérházak közt. Ómaga vette fel a most is szépen virágzó Máriatársulat első tagjait, megáldotta az új épületet és azt ajánlotta, hogy jobbról a betegek, balról a gyermekek, középen pedig a nővérek lak-osztálya legyen; úgy is történt. A grófnő költségén és az egész község buzgó hozzájárulásával, — mert val-láskülönbség nélkül, vetélkedve segített a lakosság az építkezés munkájában, — elkészült a szép új ház s a nővéreket gyámoltjaikkal együtt díszes körmenetben vezették át új otthonukba; a körmenetet az urasági kocsikon szállított betegek zárták be.

De ismerkedjünk meg kissé a lánglelkű alapító-nővel, hisz méltán megérdemli érdeklődésünket, rokon-szenvűnket.

Bizonyára sokan nem tudják kedves nővéreink közül, hogy gróf Széchenyi Ferencnek, a magyar nem-zeti múzeum megalapítójának leánya, Széchenyi Ist-vánnak, a „legnagyobb magyar“-nak, — annak, aki kimondta, hogy „Magyarország nem volt, hanem lesz“ — édes nővére, nemcsak hogy behozta hazánkba az irgalmas nővéreket, de *maga is irgalmas nővér lett.*

A fentiekből láttuk, mily gyengéd tisztelettel visel-tett irányukban, mennyire óhajtotta jövetelüket s

mily anyai gonddal örködött szükségleteik felett. Még mielőtt elkészült volna az új ház, máris megérett lelkében azon elhatározás, hogy életének hátralevő napjait szent Vince családja körében, a szegények és betegek kizárólagos szolgálatában fogja tölteni.

1853 szeptember 30.-án többek közt így ír Brandis anyának:

„Most pedig rátérek szívem leghőbb vágyára. *Nővére*nek szólít levelében! Oh! mily kimondhatatlan vágy ég bennem, hogy e név valósággá legyen. Persze, nem igen ajánl erre sem korom, sem roskatag voltom, sem nyugtalan, rossz természetem. Mit is nyerne velem? . . . De gyönyörű hivatásuk kimenthetne a zűgő árból; felemelne, felsegítene az égbe.”

A következő év január 20.-án pedig:

„Mindenkor nagyon vonzódtam a betegekhez és lehetőleg minden alkalmat felhasználtam arra, hogy ápolhassam őket; még a különböző nehéz műtéteknél is minden ellenkezés nélkül tudtam segédkezni. Mindenkor élt bennem a vágy a világtól elvonult, csendes, szabályszerű élet után. Sokszor szerettem volna másra bízni az uradalom vezetését s csak engedékenységből és engedelmességből viseltem e terhet, mint nagy áldozatot. Most azonban el vagyok szánva, hogy mihelyt elkészül az építkezés, teljesen visszavonulok és a penitenciának élek, hogy a halálra jól készülhessek.”

„Hová menekülhetnék, ha nem az anyyira szeretett nővérekhez, hacsak el nem utasítanak? — De nem tudnék tétlenül élni s azért esengve kérem, engedjék meg, hogy a legalacsonyabb szolgálatokat akaratnélküli engedelmisséggel gyakorolhassam, minden reám való tekintet nélkül, teljes alárendeltségben.”

„Bár nem mondhatok le teljesen családom javait illető jogaimról, mégis tegye lehetővé, hogy a Szeretet

leányainak családjába kebelezve, imádkozva; dolgozva, szolgálva gyűjtögethessem az örökélet virágait, gyümölcseit.”

„Mély belátására bízom tehát kis jövőmet, életemnek azt a néhány hátralevő lélegzetét, melyet Isten kegyelme még megad nekem, hogy a szeretet munkáiban leheljem ki.”

„Felső aggodalommal telve, de Isten akaratában előre is megnyugodva, várom határozatát. Staniszlai nővéren (a szolgálónővéren) kívül senki sem tud még erről, s az építés befejeztéig és a családdal való meg egyezésig kell, hogy titokban maradjon elhatározásom . . .”

Alig hogy megkapta az általános és tartományi főnökök engedélyét a társulatba való belépésre, azonnal megkezdte velök a közös életmódot. Minthogy a nővérekkel szemben vállalt kötelezettségeinek ezidőszere szerint nem tett még eleget, az új épület sem volt még készen, nem léphetett be mindjárt; de arra kérte az előljárókat, tekintsék őt jelöltjüknek és engedjék meg neki, hogy már most lemondjon akaratáról és minden dologban engedelmes eszköze lehessen úgy a tartományi főnököknek, mint a helybeli szolgáló-nővérek. Naponkint eljött a nővérekhez, segített a betegek ápolásában s egyéb munkáikban; velök étkezett és mély alázatosságában egy kis számolyon ülve maga tartotta az asztali olvasást.

Végre, 1855-ben, szent Vince atyánk ünnepén teljesülhetett hő vágya és 72 éves korában felölthette az irgalmas nővérek szentruháját. Ettől fogva csak Franciszka nővérek szólították magát, magas kora mellett naponkint négykor kelt és egyre fokozódó alázattal és szeretettel szentelte gyöngye erőit a szegény betegek szolgálatának. Staniszlai nővér tudta és engedélye

nélkül pedig a legesekélyebb dologban sem intézkedett.

Oh! ha elbeszélhetnők mindazon tényeket, melyek rendkívüli erényeiről tesznek tanuságot, ha feltárhatnók az isteni és felebaráti szeretettől izzó lelkének nemes vonásait, de kivált azt az önfeledt szeretetet, mellyel az elhagyottak, betegek, gyermekek és nővérek iránt viseltetett, kedves nővéreink előtt bizonyára a nagy szent Erzsébet képe és példája merülne fel, akinek Franciska nővér befejezett hasonmása volt. De helyszűke miatt más alkalomra kell ezt halasztanunk, remélve, hogy Isten segítségével még bővebben eléjük tárhatjuk az első magyar irgalmas nővér ragyogó példáját.

A jó Isten megadta neki, hogy magas kora dacára több mint hat évet tölthetett az általa annyira becsült és szeretett társulat kebelében. 1859 február 2.-án tette le szent fogadalmaikat és 1861 október hó 10.-én, 78 éves korában elköltözött a mennyei hazába, ahol, — mint hisszük, — hathatós szószólója nem csupán annyira szeretett szegényeinek és intézetének, hanem az ezóta naggyá fejlődött magyar tartomány érdekeinek is.

Rubenünk már az ő életében, 1856-ban nyilvános jellegű leányiskolát nyitott meg kisdedővóval s az alapítónő végső akarata értelmében 7 árvaleánykának adott menedéket, akikhez később szegény bennlakó növendékek is társultak. 1890-ben pedig a községi előljáróság kérelmére átvette a község elaggott szegényeinek gondozását is, akik addig igen elhanyagolt állapotban voltak.

Őszinte örömmel és igaz tisztelettel üdvözljük tehát 62 éves, tisztos *Ruben* testvérünket és kívánjuk, hogy az a sok jó, amit Isten kegyelmével e hosszú idő alatt a szegények javára tett, újabb kegyelmek és áldá-

sok forrásává legyen, sok-sok lélek megmentésére és boldogemlékü Franciska nővérünk érdemeinek gyarapítására.

* * *

Tudni óhajtanák jó nővéreink, melyik már most a legifjabb testvérkéjük s hogyan cseperedik, a kezdet nehézségeivel küzdve? — Szívesen bemutatjuk azt is, hadd ismerjék meg legkisebb hugoskájokat.

A neve: *Árva- és szeretetház*; születéshelye: *Csik-somlyó*, erdélyi híres búcsújárárhely. Bizony messze van tőlünk, az örökködbe borult Hargitta hegyláncon túl. Nagy, régi, körülbelül 150 éves épület a szülőháza.

Itt látott napvilágot, — alig 5 hónapja, — a kedves kis mű, 30 fiú és 30 leánygyermeket fogadva be szerető melegébe, egy igen szegény nép legelhagyatottabb árváiból.

E vidéken messzeföldön nem járt még a fehér kornett; elképzelhető, mily ámuló csodálattal fogadták annak első feltünését Erdély bércei közt. De nem csupán csodálatra, egyben meleg rokonszenvre is talált az egyszerű nép körében. Már másnap a nővérek megérkezése után, szerényen állított be egy-egy asszonyka: „Ha nem sérténem meg, fogadják el ezt a kis tejecskét, tojást stb.”

Sőt mindjárt az első két napban 4 jelöltjük is akadt; saját édesanyjok ajánlotta be őket felvételre. A templomból kijövet ugyanis egy asszonyka szólítja meg őket: „Jó reggelt adjon Isten, kedves nagyságák!” — „Jó reggelt néni!” — „Jaj, de gyönyörű a maguk élete! Arra szeretném nevelni a gyerekeimet is, pedig négyen vannak. Sokba kóstálna az?” — „Amint veszünk; milyen idősek a leánykái?” — „Hát kérem, a

legnagyobb van már 7 esztendős, a kisebbik 5, azután 3; és a legkisebb 2 éves, de az fiú.“ (Eszertint még kissé el kell halasztanunk a fölvetelt, a legkisebbet pedig nagylelkűleg át kell engednünk a jó misszionárius uraknak.)

Jó nővéreinknek új helyükön új magyar beszédet is kell ám tanulniok, ha meg akarják magukat értetni a néppel és gyermekekkel; mert bizony, a jó székely nép sok mindent másképen nevez, mint nálunk szokás. Pl. a 20 filléres nála *picula*. Az udvar *paraj*. A birkahus *verbics*. Burgonya *pityóka*. Cukor *bombóc*. Dara *pityókás topán*. Metét *laska*. Kukorica *tengeri búza*. Harisnyakötő *nyúló*. Fiúruha *gúnja*. Szoknya *rokoja*. — Mértékük is más; hossz mértékük: a *sing*; literük: a *kupa*.

Amíg megtanulták ez új beszédet, nem egy derűs félreértés keletkezett. Pl. Mutatja egy néni, milyen szépen áll a *pityókájuk*. Nézik a nővérek, majd egyikök egész komolysággal megjegyzi: „Lám, a pityóka levele egészen olyan, mint a krumpli!“

Legeredetibb azonban a kis árvák viselkedése volt, kivált az első napokban, amikor a testileg-lelkileg teljesen elhanyagolt, nevetlen, de amellét az erdők üde romlatlanságában felnőtt kis vadvirágokat átültették az árvaházi fegyelem és szabályszerű élet fűvészkertjébe.

E hirtelen átmenet bizony nem ment minden rázkódtatás nélkül. Maguk eddigi hozzátartozóik is bizonyos aggodalommal hozták őket, attól félve, hogy vasszigorral erőszakolják rájuk a zárdai fegyelmet. A gyermekek pedig, — valószínűleg előre ezzel fenyegetve, — valóságos páni félelemmel várták jövőndő sorsukat.

A nagy házat igazi börtönné tekintették s egyedüli törekvésök a menekvés volt. Szöktek is ajtón,

ablakon át, kettesével, hármásával. Szegény nővéreinknek helyzete nem volt épen irigylésre méltó az első napokban. Se személyöket, se nevöket nem ismerték a csupa új gyermeknek; nem tehetvén mást, folytonosan számlálgatták, hol a fiúkat, hol a leányokat, nem hiányzik-e megint valamelyikök. — Sőt annyira ment egyik-másik fiú, hogy rúgott, öklözött mindenkit, aki csak közeledett feléje.

Egy ideig a templomba sem mertek velök menni (a kápolna nem lévén még megáldva); attól féltek szegény nővérek, hogy összebeszélnek s egyszerre szétfutnak. Mikor azután végre rászánták magukat az első kimenetelre, a község lakósaik köréjük sereglettek és hangosan sajnálkoztak a vélt kis rabok felett: „Oh! szegény kicsikém, be vagytok csukva abba a nagy házba!“ — siránkozott felettök egyik jószívű néni. De ekkor már meg volt törve a jég s a gyermekek maguk mosolyogva hallgatták e megjegyzéseket.

Mert az előbbi állapot csupán 1-2 hétig tartott; a nővérek szelid türelmével egymásután szelidültek meg a legvadabbak is s egy-két hónap elteltével senkisémmé ismert rájuk, oly kedvesek, tanulékonyak és ragaszkodók voltak. Az újonnan megáldott kápolnában a szentmise alatt egész hallható suttogás van; de nem beszélgetnek ám, hanem imádkoznak, lecsukott szemekkel, összetett kezekkel. Egyikök, aki az első napokban mindig azt hangoztatta, hogy nagyon fáj a szíve édesanyja után, azt mondja most: Ha hazamennék, akkor ide fájna a szívem.

Mikor nagyontisztelendő vizitátornónk meglátogatta őket, s ők megérkezésekor énekeltek és köszöntőverssel üdvözölték, este egyik kis fiú egész lelkesedéssel így kiáltott fel: „Oh! bárasak az én ágyamban aludnék a tartományi főnöknő!“ — Elutazása előtt pedig

maguktól azért imádkoztak, hogy hazamehessen, mert hallották, mily hosszú utat kell addig tennie.

Az étvágyuk — mondanunk sem kell — kifogástalan. Egyik fiú, azon kérdésre, nem túlnagy-e a kapott kenyere, önérzetesen válaszolá: „Kedves nővér, nem tudna nekem akkora kenyeret adni, amekkorát én ne tudnék megenni!” — A darásmetétet megcsodálták, megjegyezvén, hogy „még nem láttak ilyen *fehér mákos tésztát*.”

Nagy buzgósággal készültek a kis Jézus jövetelére; egy sereg karácsonyi dalt, verset és pásztorjátékot tanultak, ami könyekre indította az ünnepélyen jelen volt közönséget. Megható volt a szegény kis árvák öröme a karácsonyfa látásán, amit legtöbbjük még híreből sem ismert előbbi elhagyatottságában. Előre találgatták, milyen lehet az; egyik kis fiú azon reménykedett, hogy a jó Isten azon a szép fán megmutatja majd neki korán elvesztett édesanyját.

Jól indul tehát kis *Benjaminunk*, s mi, idősebb testvérkéi, szeretettel nyomjuk homlokára a testvéri csókot, azon hő kívánságunk kíséretében, hogy a hozzájok betért Gyermek Jézus éljen és uralkodjék mindörökké úgy a kis árvák szívében, mint az őket gondozó nővérekéi hitében s szellemében!

Elhunyt Nővéreink.

A jó Isten újabban több súlyos veszteséggel látogatta meg kis provinciánkat. Elsőnek központi házunk kedves betegét, az évek óta teljesen béna *Márta nővért* szőlította el. Még csak a tavasszal jött hozzánk, már

akkor majdnem tehetetlen bénaságban; baja mindinkább fokozódott s a bénulás már nem csupán végtagjait, de nyakát és nyelvét is érte. Az utolsó hónapban nem tudott már beszélni és semmi más tagját, csakis szempilláit tudta még mozgatni. Egy teljes hónapon át, eleinte még egy-egy csepp konyak, az utolsó két hétben egy-egy csepp szóдавíz volt egyedül tápláléka.

Elképzelhetjük, mennyit szenvedett ily tehetetlen állapotban! Be sokszor jutott eszünkbe egy régebben kiszalasztott mondása, hogy ő azt a kegyelmet kérte ki Istentől, hogy itt ez életben szenvedhesse át tisztító-tűzét. Reméljük, hogy le is szenvedte, mert szelid türelme élő prédikáció volt mindnyájunknak. Ő volt központunk első halottja s hogy mily derült megadás-sal készült utolsó útjára, abból is látható, hogy már hónapokkal előbb örömteljes mosollyal említette azt a reményét, hogy ő fogja a Farkasréli temetőben kapott közös sírhelyet felavatni. — *R. i. p.*

* * *

Másodiknak a rimaszombati kórház jölelkű szolgáló-nővérét, *Ederer Róza Gizella* nővérünket hívta el a jó Isten munkaköréből. Évek óta roppant beteges volt ugyan, de amellet igen tevékeny volt élete; min-dennek maga járt utána s például az egész kórház számára utolsó napig maga vágta fel a húst. Pedig érezte, hogy vége közeledik. Újévi leveleiben értesítette erről hozzátartozóit s elbucúzott tőlök. Január 15.-én tisz. vizitátornőnknek írt levelében őszintén beszámol hogylétéről; elmondja, mily beteg szíve, veséje, gégéje; lábai dagtak stb. Majd hozzáteszi: „Más nővérek ilyen nyomorúságos állapotban arra kérnek engedélyt, hogy üdülni mehessenek el, ide vagy oda; hogy ilyen fürdőket, olyan kúrát vagy orvosságot használhassanak;

százakat adnak ki s egészségük végre is csak annyira van, mint kezdetben volt. A magam részére alázattal inkább azt kérném, hogy egy kisebb vagy nagyobb összeget szent misékre fordíthassak, a *boldog kimulás* kegyelméért. E fontos pillanat mindig előttem van s bár félek tőle, mégis igen vágyódom utána; azért megújítom alázatos kérésemet.”

Mert mindig előtte volt, készült is reá s úgy lelki, mint földi ügyeit teljesen rendbehozta. Mikor érezte, hogy baja súlyosbodik, maga kérte a szentségeket, azután a legapróbb részletekig rendelkezett ravatala és temetése ügyében. Nővérei több ízben azt hitték már, hogy végperceit éli, de valamivel ismét jobban lett, s olyankor szeretettel maga küldte őket vissza munkájokhoz. Utolsó pillanatáig magánál volt; délután 2 órakor jött a rendes gyóntató, a nővérek meggyóntatására. Ő elsőnek kívánt meggyónni, de alig fejezte be gyónását, máris megkezdődött haláltusája s fél négy óra tájban visszaadta lelkét teremtőjének. Reméljük, hogy e jó és hű szolgálóját, — mivel hogy kevésben hű volt, — égi Jegyese bevitte Urának örömébe.

* * *

Harmadik halottunk a kis *Nieszler Erzsébet Alojzia* nővér, négy nővére közül, kik mind szent Vinczeleányai, a legfiatalabb. Szintén beteg volt már; körülbelül két év óta a tüdeje volt megtámadva. De nem ez okozta halálát, hanem hirtelen lámadt vakbélgyulladás, aminek megoperálása céljából szállították magasfokú lázban Szekszárdra.

Ott megérkezve, először is az utolsó szentségekkel látták el, mert nagyon kétes volt, túléli-e műtétet, amit azután azonnal megejtettek rajta. Hanem későn volt már, az orvosok csak az elkerülhetlen véget jósolhatták.

meg. Angyali türelemmel viselte el nagy szenvedéseit, egész környezetének épülésére szolgált.

Halála napjának reggelén nagyon kívánta a szentáldozást; mire azonban a pap odaérkezett, sajátságos önkívületi állapotba esett, amiből semmikép sem tudták magához hozni; visszakerült vinni a Legszentebbet. Később injectiokra mégis magához tért, a pap újra elhozta a Szentséget; ekkor hangosan beszélni kezdett és elmondta, hogy a gonoszlélek meg akarta akadályozni szentáldozását, de az Úr Jézus sokkal hatalmasabb, most is megmutatta hatalmát, mert eljött hozzá és szívébe tér; ezután ő maga hangosan elmondotta a Confiteor-t, mire a „Leghatalmasabb Jézus” örök birtokába vette hű szolgálója szívét.

* * *

A negyedik haláleset mindnyájunkat, s velünk bizonyára sokakat, mélyen megrendített. Ki hitte volna, hogy *Plitschka Jozéfa* nővérünket, a pécsi közkórház szolgáló-nővérét is ily hamar magához szólítja a jó Isten.

Január 11.-én feküdt le egyik nővértársa, súlyos szívburok-gyuladással; igen rosszul lett, már-már halálát várták. A jó Jozéfa nővér éjjel felkelt és sokáig imádkozott haldokló nővére mellett. Azt sejtik, hogy ekkor hiült meg s szerezte azt a súlyos, fertőzésből eredő torokbajt, mely heves orbáncsal párosulva, tevékeny, buzgó életének rövid egy hét alatt véget vetett.

Azonban, miként bizvást reméljük, az isteni Völégény nem találta készületlenül; ez *okos szűz* lámpája szeretetben égett, bár talán nem sejtette a Jegyes közeledtét. A január hó végén tartott utolsó repetíciójában beható szavakkal intette nővéreit, hogy bármikor bekövetkezhető halálukat mindig szem előtt tartsák. Fel-

hozta haldokló társuk példáját, aki nem gondolta volna, hogy ily közel van végórája s most egyedüli vigasza, hogy mindig hűséges nővér volt. Megvallotta egyszers-mind, hogy ő maga minden szentgyónását úgy szokta végezni, mintha az utolsó lenne.

Már betegsége kezdetén maga kérte az utolsó kenetet, azután az erős láz folytán többnyire önkívületi állapotban volt. Később csökkent a láz s maga is azt hitte, jobban van; de a szív ekkor már annyira meggyengült, hogy nem bírt megküzdeni a súlyos bajjal. E hó 19.-én reggel hét órakor, minden haláltusa nélkül, csendesen elszenderült, miután egy órával előbb még benső áhitattal vette magához az örökélet zálogát. A hétórai szentmisét mindjárt lelke nyugalmaért mondotta el a tisztelendő úr és azonkívül még három ünnepélyes Requiem mondatott az általánosan tisztelt és szeretett megboldogultért. Egyiket az orvosi kar mondotta érte s még a nem-katholikusok is, mind jelen voltak.

Azon különös kegyelemben is részesült, hogy ravatalát az édes Jézus közvetlen közelében, a kápolnában állították fel; mint nővérei mondták, bizonyára azon rendkívüli buzgalmának jutalmául, amellyel az Úr házának ékességét szívéen viselte. Mielőtt levítették volna, odavitték a szegény kis beteg nővérhez, aki sehogyan sem tudta elhinni, hogy jószágos tisztelendő nővérük megelőzte őt az örökkévalóságban.

Temetésén a főtisztelendő papság és az egész orvosi kar, azonkívül megszámlálhatatlan népsokaság volt jelen s a nagy sár mellett is általános részvétellel kísérték ki a szeretett főnöknőt.

Öméltósága, a pécsi püspök úr sajátkezűleg írt következő sorokban fejezti ki részvétét főtisztelendő atyánknak:

Főtisztelendő Uram!

Ama nagy veszteségben, a mely a napokban a Pauli sz. Vince nővérek magyar tartományát a helybeli közkórház apácáinak főnöknője elhalálozásában érte, fogadja Főtisztelendőségem legőszintébb részvétemet. Buzgó imában kérem a jó Istent, ő legyen jutalma annak, ki magát érte a szegény betegek ápolásában egészen feláldozta.

Ájtatos imáiba ajánlottan vagyok in Christo testvére

Zichy Gyula

Pécs, 1914. febr. 20.

püspök.

Pécs sz. kir. város főispánjától pedig e hó 27-éről kell következő részvétnyilatkozat érkezett:

Mélyentisztelt Tartományi Főnöknő!

Őszinte sajnálatomra, Plitschka Jozéfa, a pécsi társház főnöknőjének temetésén csak elkésve jelenhettem meg, s így elhunyt felett érzett mély fájdalomnak s igaz részvétemnek sem a mélyentisztelt Főnöknő, sem pedig a rend tagjai előtt nem adhattam előszóval kifejezést. Ép azért kegyes engedelmével ez úton fejezem ki mély hálámat és köszönetemet azon áldásos és sikeres működésért, amelyet a boldogult 27 évi főnöknői működése alatt a Pécs városi közkórházban a szenvedő emberiség érdekében kifejtett, ez úton adok kifejezést őszinte és igaz fájdalomnak a boldogult elhunytá s a kórházat ért veszteség felett.

Adjon az Ég örök boldogságot és üdvösséget az elköltözöttnek; — mi, akik működését megfigyeltük, akik áldásos tevékenységét nap-nap után csak bámulni

tudtuk, soha nem muló édes emlékként fogjuk meg-
őrizni nemes egyéniségét s őt imáinkba foglalva, kérni
fogjuk a Mindenhatót, hogy árássa el őt örök kegyel-
mével. Fogadja m. t. Főnöknő ismételten mély hálám
és köszönetem kifejezését, aki maradtam stb.

V i s y L á s z l ó

Pécs sz. kir. város főispánja.

Kedves nővéreink, ámbár szomorúság tölti el szí-
vünket e kedves lelkek távozása miatt, mégis, Istenbe
vetjük bizalmunkat. Elköltözött jó nővéreink lelkeüdvét
minél gyakrabban imáinkba foglalva, készülünk saját
nagy útunkra, amelynek szerencsés befejeztével, —
reméljük, — majd teljesednek rajtunk a halálba menő
Üdvözítő következő vigaszteljes szavai: „*Ti is tehát
most ugyan szomorkodtok, de majd viszontlátlak tite-
ket és örülni fog szívetek, s örömlöket senki el nem
veszi tőletek.*“ (Ján. 16, 22.)

Kérdések — Feleletek.

1. Mikor az Úrangyalában az „*Et Verbum caro
factum est*“-et mondjuk, némely nővér a mellére üt
— a világiak szokása szerint — mások ehelyett fejét,
illetve térdet hajtanak. Ki cselekszik helyesen?

Az Úrangyalában az „*Et Verbum caro factum est*“-
nél, ha térdelünk, hajtsuk meg fejünket és csókoljuk
meg a padot; ha állunk (mint ez szombat este és vasár-
nap történik), hajtsuk meg kissé térdünket; ha ülünk
(ebédközben), hajtsuk meg egyszerűen fejünket.

* * *

2. Az áldások alkalmával a boldogságos Szűz anti-
fonái éneklésénél álljanak-e föl a nővérek vagy marad-
janak térdelve?

A husvéti időszakban a „Regina coeli“-re álljanak
föl mindig. Az év többi időszakában csak szombaton
és vasárnapon; a hét többi napján térdelve maradnak,
még ünnepnapon is, ha az szombatra vagy vasárnapra
nem esik.

* * *

3. Van-e, és ha van, melyik az az ima, amelyet, ha
elmondunk, halálunk óráján teljes búcsut nyerünk?

„Uram, Istenem, már most teljes megnyugvással
és készséggel elfogadom a halálnak bármely nemét,
melyet számomra rendelni méltóztattál, összes félelmei-
vel, szenvedéseivel és fájdalmaival.“

Aki ezen imát életében legalább egyszer jó szent
gyónás és szent áldozás után Isten iránt való szeretet-
ből elmondja, halála óráján teljes búcsuban részesül.
(X. Pius. 1904 március 9.)

Szünórák.

Nagyontisztelendő anyánk olaszországi útjából.

Gyönyörű körleveléből értesültünk már ez útjának
céljáról és eredményéről; az annálek pedig közlik
majd útjának bővebb részleteit; most tehát csak egy-
nehány épületes vagy derüs eseményt mondunk el,
amit egyik nővérünknek, aki anyáknak Parisba való
visszatértekor épen ott időzött, ő maga mondott el.

Hogy kedves nővéreink jobban megérthessék ez
említett utirajzot, tudniok kell, hogy a kis Itáliában oly

bőséges a szent hivatások száma, hogy Olaszország egymaga három provinciát alkot: az északi részen van a *turini*, ahol nagyontiszt. anyánk 27 éven át működött a litkári irodában, majd három évig vizitátornő volt, amíg a nővérek szeretete és bizalma a lársulat élére nem emelte. Középen a kisebb *sienai*, délen pedig a nagy *nápolyi* provincia, amelynek jelenlegi vizitátornője anyánk édes nővére: Maurice Emilia nővér, akitől Kieffer anya életében többször van szó s aki két év előtt budapesti központi házunkban egy egész hetet töltött s több budapesti intézetünket is meglátogatta.

Nagyontisztelendő anyánk hazaérkeztekor hálával emlékezett meg Istennek azon különös oltalmáról, amelyben az egész úton, de különösen akkor részesítette őt, mikor Sienából Lorettoba utazott. E vonalon legjobb és leggyorsabb összeköttetéssel a reggeli gyorsvonalat szolgál, azért a sienai vizitátornő és az ottani nővérek mindenképen rá akarták bírni nagyontiszt. anyánkat, hogy ezzel utazzék. Mély áhítata és buzgósága azonban azt az égő vágyat ébresztette benne, hogy a *Santa Casa* (Szent Ház) templomában járulhasson a szentáldozáshoz. Ezért az esti személyvonatot választotta, ami az éjjeli nyugalom feláldozása és a többszöri átszállás s várakozás miatt nem kis önmegtagadást jelentett.

A jó Isten dusásan jutalmazta meg áhítatáért: nagy veszedelmet háritott el tőle, mely könnyen életébe kerülhetett volna.

A reggeli gyorsvonalat megelőző tehervonatról ugyanis az egyik kocsit beborító vastag ponyva lecsúszott és a síneken maradt. A nemsokára átrobogó gyorsvonal mozdonya nagy súlyánál fogva még csak keresztül jutott rajta, de a többi kocsi kerekei beleakadtak a vastag ponyvába és a vonat kisiklását okozták.

A szerencsétlenség következtében sokan megsebesültek, egyesek pedig halálukat lelték. Anyánk csak Lorettóból való távozása alkalmával tudta meg, milyen bajtól mentette meg az isteni Gondviselés, épen jámborsága és a szentáldozás utáni vágya által.

Lorettóból Nápolyba utazott. A keresztény szeretet hölgyei értesülvén azon szándékáról, hogy Nápolyt meglátogatta, elhatározták, hogy díszgyűlést tartanak, melyen az általános főnöknőt üdvözlük és tiszteletteljes ragaszkodásukat kimutathatják. Meg is volt az összejövetel s annak végén, — anyánk szeretetreméltó jószágától elbájolva, — a hölgyek térdreborultak s nagyon kérték, adná reájok anyai áldását. Nagyontiszt. anyánk tiltakozott és magyarázta előttök, hogy hiszen nem pap ő, tehát nem adhat áldást. Semmit sem használt; kijelentették, hogy nem távoznak addig, míg áldását nem kapják.

Ekkor Arra gondolt, Akit ő a kis társulat élén helyettesít, s így szólt a hölgyekhez: „Jól van, hölgyeim; ha anyai áldást kívánnak, majd önökkel együtt kérem az édes Szűz Anyát, hogy adja mindnyájunkra anyai áldását.” Ezzel ő is letérdelt és megkezdte az Ave Maria-t és más szép imákat, végül pedig a szent Szűznek egészen különös áldását kérte le a buzgó hölgyekre. Ezzel azután nagyon meg voltak elégedve s boldogan távoztak.

Az egyes intézeteket látogatva, többek között a katonai kórházban, — ahol legnagyobb részt a legutóbbi líbiai háború sebesültjei feküdtek, — cukrot osztott ki a betegek között. Az egyik négernek — úgylátszik, — kitűnően ízlett a kapott cukor, mert, mikor már távozni készült a kórteremből, utána kiáltott: „Adjon még két *soldi*-ért!” Közben lázasan bontogatta ki zsebkendője csücskét, s csakugyan talált benne *épen két*

soldi-t. A kedves vendég dusásan ismételte meg adományát s a néger nagy csodálkozására és örömeire még a két *soldi-t* is visszaadta neki.

Rómában is volt egy kis ártatlan kalandja. Az egyik szolgáló-nővér kíséretében tiszteletét tette több kardinális úrnál. Egyiknek fogadószobájában igen szép kis aranyozott székek állottak a falnál, egymás mellett. Mikor a bíboros úr jóságosan helyet kínálta meg őket, a szolgáló-nővér e kis székek egyikét húzta oda s azon foglalt helyet.

A beszélgetés folyamán anyánk hirtelen különös ropogást hall; oldalt pillantva, látja, hogy a szegény nővér a padlón ülve, kétségbeesetten kapaszkodik az ő támlásszékebe, az aranyos szék darabjai pedig idetova gurulnak a síkos parketten. Elképzelhető, milyen fáradságukba került ilyen körülmények között megőrizniök a tisztelet-követelte komolyságot. Maga a jó kardinális úr is mosolygott s azzal vigasztalta a zavartan bocsánatot kérő nővért, hogy ezek inkább csak díszül, mint ülőhelyül szolgáló székek.

Távozás előtt még komikusabb lett a helyzet, amikor a szolgáló-nővér a székek egy halomba szedett darabjaira mutatva, zavartan kérdezte a magas főpaptól, szabad-e ezeket elvinnie és megcsináltatnia; mire a jó kardinális úr mosolyogva válaszolta: „Arról majd én gondoskodom.“